

Verbatim records

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Monday, 11.06.2018, 15:00

Edited

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:07 Arupärimine haldusreformi eesmärkide täitmise esmase analüüsi võimaluste kohta (nr 434)

2. 15:57 Arupärimine bürokraatiat vähendava ettevõtluskonto käivitamise kohta (nr 435)

3. 16:25 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame täiskogu VII istungjärku 18. töonädala esmaspäevast istungit. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Helmen Kütt, palun!

15:00 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Lugupeetud ametikaaslased! Sotsiaalkomisjon algatab sotsiaalhoolekande seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu. Muudatuste eesmärk on muuta psüühilise erivajadusega inimeste toimetulekut ja elukvaliteeti toetavate erihoolekandeteenuste saamise teekonda lühemaks ja selgemaks teenuste kasutajatele ja ka korraldajatele. Psühhiaatriatele on pandud kohustus anda hinnang toetavate erihoolekandeteenuste saamise kohta. See on praktikas tekitanud olukorra, kus inimene peab toimetulekuks vajaliku abi saamiseks esmalt psühhiaatri poole pöörduma, mis võib aga oluliselt pikendada ooteaega, enne kui ta hakkab vajalikku teenust saama. Eesmärk on tagada vajaduspõhise ja paindliku erihoolekandeteenuse osutamine ning selleks hakatakse erihoolekandeteenuse vajadust hindama ja inimest nõustama Sotsiaalkindlustusametis. Aitäh!

15:01 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson, palun!

15:01 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna viis seaduseelnõu. Esimeseks, karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nende kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Urmas Reinsalu. Kolmandaks, keskkonnatasude seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Siim Kiisler. Neljandaks, tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja taristuminister Kadri Simson. Ja viiendaks, Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust riigihalduse minister Janek Mäggi. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kuus seaduseelnõu ja me menetleme neid edasi kodu- ja töökorra seaduse alusel. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on hetkel kohal 78 Riigikogu liiget.

Päevakorra kinnitamine. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu ... Ants Laaneots, mis nüüd?

15:04 Ants Laaneots

Lugupeetud Riigikogu esimees! Vaadates Riigikogu käesoleva töönädala päevakorra projekti, tekkis mul küsimus kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 447 menetlemise kohta. Nädala päevakorda on kavandatud selle lugemine kaks korda, teisipäeval ja neljapäeval. Riigikogu juhatus on kehtestanud dokumendi "Juhised Riigikogus seaduseelnõu menetlemise hea praktika kujundamiseks". Selle punkt 10 ütleb, et samale töönädalale ei kavandata üldjuhul seaduseelnõu mitut lugemist. Riigikogu juhatus on seda reeglina ka järginud. Minu küsimus: miks praegu juhiste nõuete rikkumine ja liigne kiirustamine, kui selle tulemuseks võib olla ebakvaliteetne seadus? Eelnõu jõustumise ajaks on ju märgitud jaanuar 2020. Loodetavasti eelnõu teine lugemine teisipäeval katkestatakse, mis oleks kooskõlas Riigikogu juhatuse kehtestatud hea tava punktiga nr 9.

15:05 Esimees Eiki Nestor

Täna! See ei olnud mitte ettepanek päevakorra kohta, vaid oli küsimus. Riigikogu juhatus tavaliselt tõesti teist ja kolmandat lugemist ühel nädalal ei luba. Seekord oli juhatuses konsensus, milleni viis meid õiguskomisjoni palve teine ja kolmas lugemine sellel nädalal läbi viia. Alternatiiv oleks olnud selline, et teine lugemine oleks ära olnud selle päevakorra järgi ja siis me oleks neljapäeva õhtul tulnud kokku täiendavaks istungiks. Ma arvan, et valdavalt ei oleks Riigikogu liikmetele see variant sobinud – seetõttu tegi Riigikogu juhatus siinkohal erandi. Aga sul on võimalus teha ettepanek. Martin Helme, palun!

15:06 Martin Helme

Palun vabandust, ma paluks täpsustust, miks me oleks pidanud kokku tulema neljapäeva õhtul. Miks see ei oleks võinud sügiseks jääda?

15:06 Esimees Eiki Nestor

Kõigi eelduste kohaselt on nii, et kui soovitakse eelnõu kevadel vastu võtta, siis oleks korraldatud täiendav istung. Kas kellelgi on ettepanekuid? Selge. Ettepanekuid päevakorra muutmiseks ei esitatud, kuid esitati kaks protseduurilist küsimust.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 18. töönädala päevakorra.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 53 ja vastu 19 Riigikogu liiget, erapooletuid on 5. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:07 Arupärimine haldusreformi eesmärkide täitmise esmase analüüsi võimaluste kohta (nr 434)

15:07 Esimees Eiki Nestor

Arupärimised. Kõigepealt arupärimine, mille esitasid Riigikogu liikmed Andres Herkel, Krista Aru, Ain Lutsepp, Külliki Kübarsepp, Enn Meri, Monika Haukanõmm, Artur Talvik ja Jüri Adams. Arupärijate nimel Andres Herkel, palun!

15:07 Andres Herkel

Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud minister! Muidugi me ei osanud arupärimist ette valmistades arvata, et see arupärimine läheb härra Janek Mäggile. Me hakkasime neid küsimusi ette valmistama siis, kui riigihalduse minister oli veel Jaak Aab. Meil on siin mõne aasta jooksul üldse väga kiire voolavus olnud: haldusreformi algusest arvates on ametis juba neljas riigihalduse minister. Vabaerakonna fraktsioon on algusest peale, seaduseelnõu menetlemisest saadik, selle protsessi käigus väga aktiivne olnud, muu hulgas esitanud arupärimisi.

Praegu on kõige suurem küsimus seotud sellega, kas ja mil moel me saame hakata tegema

kokkuvõtteid sellest, mis haldusreformis õnnestus ja mis ebaõnnestus ning kas algselt püstitatud eesmärgid on realiseerunud. Nende eesmärkide rõhutamisest me seda arupärimist tegelikult alustamegi. Ka seaduse järgi on taotlused ju sellised: esiteks, et kohaliku omavalitsuse üksuste võimekus kasvaks, teiseks, et avaliku teenuse kvaliteet ja kättesaadavus oleks paremini tagatud, ning kolmandaks, kulude kokkuhoid.

Me loomulikult mõistame seda, et põhjalikum analüüs seisab veel ees. Samas teevad meid rahutuks mõned märgid – kas või see, et kui muudest eesmärkidest veel natukene räägitakse, siis kulude kokkuhoiust on viimasel ajal räägitud üha vähem, kuni selleni välja, justkui see ei olekski eesmärkide hulka kuulunud. Me oleme tähele pannud ka omavalitsusjuhtide palga hüppelist tõusu. See tõus ei ole tõesti mitte 5% ja 10%, nagu avalikus sektoris tavaliselt on, vaid siin ja seal on näiteid, kus palgad on tõusnud korraga 25%. Need näited on hästi silmatorkavad. Meil puuduvad praegu veel tõsikindlad andmed selle kohta, et suuremaid järeldusi teha. Küll aga me tellisime arupärimise ettevalmistamisel Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonnalt – härra Toivo Mängel pani selle kokku – ülevaate Eesti omavalitsusjuhtide palgatasemest enne ja pärast haldusreformi. See on päris huvitav materjal ja pärast arupärimise arutelu me muudame selle kindlasti ka laiemalt kättesaadavaks.

Siin taga on tegelikult üks küsimus, millele ma tahan enne, kui minister tuleb siia konkreetsetele küsimustele vastama, tähelepanu juhtida. Meil võib-olla puudub lõplik vastus, aga küsimus on selles, et hooti on avalik sektor Eestis palgakasvu vedanud. Ja need ei ole üldiselt olnud eriti head perioodid, kui avalik sektor on hakanud erasektorile palgatõusu dikteerima. Vahepeal saime me selle uuesti kontrolli alla, aga vaatame kas või seda andmestikku, mis on omavalitsustelt tulnud. Jah, omavalitsusi on vähem, nad on ühinenud ja võib-olla on ka tööl olevaid inimesi vähem, aga kui me vaatame neid hüppelisi palgatõuse, siis tekib üks küsimus, mille suhtes tuleks ettevaatlik olla. Ja see on küsimus sellest, kas mitte omavalitsusjuhid ei osutu meil selleks osaks avalikust sektorist, mis hakkab üleüldist palgatõusu dikteerima.

Meil on kokku viis konkreetset küsimust ja me ootame ministrilt neile sisukaid vastuseid. Oleme kindlasti valmis esitama ka täiendavaid küsimusi ja tegema omapoolse kokkuvõtte. Aitäh!

15:12 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab riigihalduse minister Janek Mäggi. Palun!

15:12 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Vabaerakonna fraktsioon, tänan teid, sh Andres Herkelit, nende märkimisväärsete küsimuste eest, mis olid põhjalikult ette valmistatud! Kahtlemata olen nii mina kui on ka ametkond – valdkonna teadlased, eksperdid ning praktikud – iga päev kogunud ja analüüsinud infot selle kohta, kuidas on kohalike omavalitsuste sooritusvõime reformieelse ajaga võrreldes paranenud. Paraku on see aeg olnud suhteliselt lühikene, napilt pool aastat, ning põhjalikke ega kaugeleulatuvaid järeldusi täna teha ei saa. Omavalitsused on tegelenud muutuste ettevalmistamise ja elluviimisega. Me näeme seda, et mõnes kohalikus omavalitsuses on see toimunud kiiremini ja paremini, teistes veidi aeglasemalt. Üks põhjus on kindlasti ka isikutevahelised suhted, mis on paraku kaasa toonud sellise olukorra, kus haldusreformi terviklahendus on kahes kolmandikus või kolmes neljandikus kohtadest õnnestunud, aga mõnes kohas võib-olla mitte nii väga. Me vajame protsessi jätkumist, mis annaks sellise tulemuse, nagu me reformi ette valmistades ootasime.

Aga nüüd konkreetsed küsimused. Ma loen küsimused ette ja annan siis vastused. "Kas ja millal on Teil ministrina kavas teha kokkuvõtte haldusreformi põhiliste eesmärkide (võimekuse ja teenuste kvaliteedi kasv, kokkuhoid) täitmisest?" Kohalike omavalitsuste võimekuse kasv on olnud haldusreformi üks peamisi eesmärke ja selleks on eeldused loodud. Haldusreformi järel on omavalitsused elanike arvult kolm kuni neli korda suuremad varasemaga võrreldes. Paljudes väikevaldades oli objektiivselt keeruline või lausa võimatu palgata kõiki vajalikke töötajaid eri valdkondade katmiseks ning pakkuda spetsiifilisemate alade töötajatele piisavat koormust.

Uuringud näitavad, et kui alla 2000 elanikuga omavalitsustes – üle poole kõikidest Eesti omavalitsustest olid sellised enne haldusreformi – oli mediaankeskmise ametnike arv 6, siis üle 5000 elanikuga omavalitsustes oli vastav näitaja 22. Ühinemisejärgsete valla- ja linnavalitsuste teenistujate koosseisude esialgsed analüüsid näitavad, et 51-s reformi käigus ühinenud omavalitsuses on vähenenud juhtide hulk ligi veerandi ning tugifunktsioone täitvate spetsialistide hulk ligi viiendiku võrra. Tugiülesanded on selles kontekstis näiteks raamatupidamine, sekretäritöö, õigusküsimused, kantseleitöö jms. Samal ajal on

kasvanud elanikele vahetult teenuseid osutavate spetsialistide koguarv (nt sotsiaaltöö valdkonnas või seni alakomplekteeritud valdkondades, nagu haldusjuhtimine, varahaldus, ehitusküsimused jms). Kokku võttes on 2018. aastal võrreldes 2017. aastaga kõikides valla- ja linnavalitsustes ametis olevate teenistujate arv taandatud täistööajale vähenenud 7,6% võrra. Samas, nagu enne mainitud, on elanikele vahetult teenuseid osutavate spetsialistide arv kasvanud. Me peame seda väga heaks muutuseks.

Küsimus nr 2: "Kuidas on mõõdetav omavalitsuste investeerimisvõimekuse kasv? Kas olete sellega seoses võrrelnud omavalitsuste ühinemiseelseid ja ühinemisjärgseid eelarveid?" Kohalike omavalitsuste investeerimisvõimekust saab mõõta nii põhitegevuse tulemi (s.o jooksva aasta omafinantseerimise võimekus) kui ka investeringute kogumahu kaudu (lisafinantseerimine saadud toetuste, laenude, vara müügi jms abil). Prognooside kohaselt kasvab kohalike omavalitsuste põhitegevuse tulemi maht 2019. aastast üle 250 miljoni euro. 2017. aastal oli see maht 210 miljonit eurot. Investeringuteks, põhivara soetuseks käibemaksuga või põhivara soetuseks antud toetusteks suunavad kohalikud omavalitsused järgmisel neljal aastal kokku 1,9 miljardit eurot, mis on poolteist korda rohkem kui aastatel 2013–2017.

Küsimus nr 3: "Kuidas on 2017. aastaga võrreldes muutunud Euroopa Liidu vahendite kasutamine omavalitsuste valitsemiskuludes (sh investeringud)?" Euroopa Liidu vahendeid reeglina investeringuks kasutada ei saa ja valitsemiskulud tuleb omavalitsustel katta omavahenditest. Prognoosime, et kohalikud omavalitsused saavad järgmisel neljal aastal, st 2018–2022, kasutada Euroopa liidu vahendeid omavalitsuste teenuste arendamiseks keskmiselt 100 miljonit eurot aastas, mis on samuti poolteist korda rohkem kui möödunud aastal.

Küsimus nr 4: "Millega põhjendate paljudes omavalitsustes aset leidnud vallavanemate ja linnapeade, abivallavanemate ja abilinnapeade ning volikogude esimeeste ja aseesimeeste hüppelist palgakasvu? Miks on omavalitsusjuhtide palgatõus sageli kiirem kui riigi poolt prioriteediks tunnistatud päästjate, politseinike ja õpetajate palgatõus?" Avaliku teenistuse palgakorraldus on Eestis detsentraliseeritud. Tulenevalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest on vallavanemale ja linnapeale, samuti palgalistele valla- ja linnavalitsuse liikmetele töötasu, lisatasu, hüvitiste, toetuste ja soodustuste määramine valla- või linnavolikogu pädevuses. Volikogu määrab töötasu ka volikogu esimehele ja aseesimehele. Seega, kohalike omavalitsuste palgafondi suuruse üle Eesti Vabariigi valitsus ei otsusta. Kohalike omavalitsuste töötajate palga statistika näitab siiski küsimuses eeldatust teistsugust trendi. Õpetajate palgad on viimasel kümnel aastal tõusnud oluliselt kiiremini kui kohalike omavalitsuste töötajate palgad – kooliõpetajatel 51% ja lasteaiaõpetajatel 52%, kohalike omavalitsuste eri taseme juhtidel sõltuvalt omavalitsusest aga 30–40%. Kohalike omavalitsuste juhtide ja ametnike palga kasv on viimastel aastatel jäänud oluliselt alla Eesti keskmise palga kasvule, mis on olnud 48%. Ma pean positiivseks seda, et haldusreformi tulemusena tõuseb kohalike omavalitsuste võimekus suurendada ka juhtide ja ametnike töötasu, et see oleks kooskõlas keskmise palga arengutega. Ja omavalitsusjuhtidel on haldusreformi järel olnud võimalik palgata kompetentsemaid inimesi. Kui konkreetseid näiteid tuua, siis see on päris hästi õnnestunud Saaremaal.

Ja viies küsimus: "Millisel määral on haldusreformi järel vähenenud halduskulude ja valitsemiskulude osakaal ühinenud omavalitsuste eelarvetes? Millistele faktikindlatele andmetele tuginedes saate väita, et tänu haldusreformile on paranenud põhiteenuste osutamine?" Haldusreformi peamine eesmärk on omavalitsuste professionaalse võimekuse kasvatamine neile pandud ülesannete täitmiseks, mitte rahaline kokkuhoid. On ootuspärane eeldada, et kui omavalitsusel on võimalik raha senisest efektiivsemalt kasutada, siis suunatakse tekkinud ülejääk teistele vajalikele tegevustele. Kohalikul tasandil on piisavalt väljakutseid, mille lahendamine on seni rahapuuduse pärast seisnud ning mida nüüd, haldusreformi järel, on võimalik paremini lahendada.

Nagu juba märkisin, on haldusreformi tulemusena oluliselt vähenenud omavalitsuste haldusega seotud töötajate arv ja teenuseid suudetakse efektiivsemalt korraldada – see trend jätkub. Efektiivsematest tegevustest avanevat ressursi suunatakse põhitegevuste kvaliteetsemaks muutmisele. Faktiliste andmete esitamiseks tuleb ära oodata vähemalt 2018. aasta lõpp. Selleks ajaks on kohalikud omavalitsused saanud uues vormis töötada ühe täisaasta ja siis saab teha ka täpsemaid järeldusi. Suur tänu!

15:22 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Andres Herkel, palun!

15:22 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud minister, aitäh nende vastuste eest! Aga pean kohe täpsustama, sh ka teie väiteid. Kui te ütlete, et õpetajate palk on tõusnud kiiremini, siis millisel ajaperioodil ja kellega võrreldes? See osutus, mis sisaldus arupärimises, puudutas ikkagi omavalitsusjuhte ehk vallavanemaid, linnapäid, nende asetäitjaid, volikogude juhte ja aseesimehi – seal on toimunud see hüpe. Keda me kellega võrdleme ja millisel perioodil? Siis saaksime selle võrdluskoha paika. Te ütlesite, et analüüsite iga päev seda, mis on haldusreformi puhul läinud hästi ja mis on läinud halvasti. Teil on selleks tööpoolest aparaat olemas. Ja ma saan aru, et omavalitsused tõstavad ise oma palkasid – need on nende sisemised autonoomsed otsused. Aga ikkagi on küsimus selles, kas on ka eraldi välja arvatud, missuguses tempos on tõusnud konkreetset omavalitsusjuhtide palga nivoo, kui võrrelda reformieelset ja reformijärgset aega.

15:24 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Minu andmed puudutasid kohalike omavalitsuste keskmist, aga loomulikult me saaks täpsustada, kui palju on palgad mingis konkreetsetes omavalitsustes tõusnud. Kui nüüd natuke filosoofilisemalt sellele küsimusele läheneda, siis mis on tegelikult juhtunud? Ma arvan, et juhtunud on see, et juhtide arv on jäänud oluliselt väiksemaks ja see väiksemaks jäänud juhtide arv on kaasa toonud ka täiendava koormuse nendele juhtidele, kes on alles jäänud, mõjutanud nende palgaootusi. Ma kujutan ette, et see võib olla mõne konkreetse näite puhul, mille kohta me kõik aeg-ajalt ajalehest loeme, üks põhilisi põhjuseid, miks seal on need palgad tõusnud. Teiseks, ma arvan, et kohalikes omavalitsustes on väga oluliseks palga kasvu piirajaks ikkagi rahapuudus. Tallinn on siin mõnevõrra erand ja võib-olla mõned suuremad linnad veel. Aga ma olen juba nüüdseks käinud ka väiksemates kohtades ja näinud, et ega seal ei ole võimalik mingisugust müstilist palka maksta.

15:25 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

15:25 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Te töite oma vastustes välja, et teie hinnangul on haldusreformi peamine eesmärk ikkagi professionaalse võimekuse tõstmine. Samas, haldusreform, nii nagu see läbi viidi, seda ju ei taga. Need kriteeriumid ja põhimõtted, mille alusel see reform läbi viidi, tähendavad ju tegelikult haldusterritoriaalset reformi, mitte sisu reformi, mis annaks seda professionaalset võimekust. Ma olen seda teilt juba korra küsinud, aga ei ole väga selget vastust saanud: kas ministeeriumis tehakse ettevalmistusi tegelikult haldusreformiks, mis meie hinnangul – oleme seda siin saalis korduvalt erinevate kõnede ajal öelnud – tähendaks nii rahastuse kui ka kohustuslike ülesannete ülevaatamist, mida riik on kohalikele omavalitsustele ette kirjutanud?

15:26 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Ma arvan, et riigireformi – nagu me juba täna komisjonis rääkisime, oleks minu arust täpsem määratlus "riigi uuendamise reform" – üks olulisemaid võtmeid on loomulikult ka administratiivne reform territoriaalse reformi kõrval. Riik tegi neid tegelikult koos, aga mõlemas valdkonnas, nii territoriaalse kui ka administratiivse reformi puhul, on minu arvates päris mitu kohta, kus on olulised puudused.

Kõige parem näide on võib-olla Kohtla-Järve. Kui ma Ida-Virumaa visiidil käisin, siis panid Kohtla-Järve linnajuhid minu ette kaardi, et näidata, millistest tükkidest see linn koosneb. Need kõik asuvad üksteisest eraldi, seal on viis erinevat tükki (kunagi oli neid vist isegi 11) – see ei ole normaalne. Teisest küljest ei ole normaalne ka see, kui meil on kohalikes omavalitsustes näiteks IT-valdkonnas võimetus just seetõttu, et omavaheline koostöö on nõrk. Kui me vaatame näiteks kinnisvara valdkonda, siis seal on täpselt sama lugu. Riigile kuuluvast kinnisvarast 53% – väga suur osa – kuulub kohalikele omavalitsustele, aga selle haldamine on väga keerukas. Nii et lühidalt võttes on vastus küsimusele selline: jah, me vajame administratiivset uuendamist, aga mitte mõnes üksikus valdkonnas, vaid sellist pidevat protsessi, kus vaadatakse kõik need kohad läbi, mis tegelikult natukene lonkavad. Neid kohti, mis tervikuna lonkavad, on päris palju.

15:28 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

15:28 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Äsja toimunud Kagu-Eesti eelarvamusfestivalil kostis üks selline hinnang, et pärast haldusterritoriaalset reformi on toimunud ääremaade ääremaastumine. Just pärast seda haldusterritoriaalset reformi on toimunud nagu veel kahekordne ääremaastumine. Öelge palun, teie, kes te olete nüüd mööda Eestit sõitnud, kas midagi on läinud valesti, et inimestel on pigem tunne, et ääremaastumine on veelgi süvenenud, või on siin lihtsalt arusaamise, suhtluse, kommunikatsiooni probleem. Kas me oleme suutnud seda Eesti jaoks väga tõsist probleemi vähendada või on pigem midagi valesti läinud?

15:29 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Lühike vastus oleks see, et minu arust sellist ääremaastumist, mida Tallinnast nähakse, ei ole. Selleksa Kagu-Eesti eelarvamusfestivalil ma ise juhtisin ühte arutelu, mis keskendus kaugtööle. Ja need kohalikud inimesed – ma ei räägi ainult nendest, kellega ma koos esinesin, vaid ka nendest, kes küsimusi küsisid – ei olegi üldse nii kohalikud, nad on kaugtöötajad. Nad leiavad sellise võimaluse, sest nad tahavad elada just selles piirkonnas.

Kui ma vaatan Ida-Virumaad, Lääne-Virumaad, Hiiumaad või Saaremaad – homme lähen Põlvasse –, siis Eestis tervikuna on minu emotsioonid erakordselt positiivsed. Võib-olla on see kummaline, aga ma vastan niimoodi, et minu meelest on Tallinnas elavad inimesed oluliselt suuremas stressis kui need inimesed, kes elavad maakondades. Võib-olla nad ka muretsuvad asjade pärast, mille pärast ei ole üldse vaja väga muretseda. Ma ise olen ka mõelnud seda, et pikemas perspektiivis ma elaksin pigem maal. Mul on ka see võimalus, aga see on natuke eakohase elu küsimus. Ma arvan, et see võimendatud arusaam, et ääremaastumine on Eestis hästi suur probleem, tuleneb peamiselt sellest, et meil puudub isiklik side nende inimestega, kes seal elavad, või nende piirkondadega. Mina soovitan, et käige ringi ja vaadake – inimesed elavad seal paremini kui meie siin Tallinnas.

15:31 Esimees Eiki Nestor

Ain Lutsepp, palun!

15:31 Ain Lutsepp

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Minul on isiklik side vähemalt kahes maakonnas, nii et sellega on asi korras. Aga küsimus on selline: kas riigi ja omavalitsuste vahel on täpselt kindlaks määratud, millised on riigi ja millised on omavalitsuste ülesanded ja kohustused? Kas need on nüüdseks täpselt jagatud?

15:32 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Neid seadusi on päris palju, kus need suhted on reguleeritud. Ma arvan, et neid probleemkohti, kus kohalikud omavalitsejad näevad, et asjad ei ole täpselt paigas, on loomulikult ka ja neid tuleks paremini sõnastada. Aga põhjus, miks me ei ole kõikides nendes kohtades ühisele arusaamale jõudnud, on see, et need asjad, mis ühele kohalikule omavalitsusele riigiga suhetes sobivad, teisele võib-olla ei sobi. Ma arvan, et osa kohalikke omavalitsusi on oluliselt jõulisemad – ma mõtlen siin eelkõige Tallinna ja Tartut, aga võib-olla ka Pärnut ja Narvat – ja nende arusaamad domineerivad. Ma olen väiksemates valdades vallajuhtidega kohtunud ja nende muresid kuulanud. Küsimus ei ole mitte seadustes, vaid küsimus on väga tihti nendessamades inimestevahelistes suhetes, mida me tahaksime võib-olla seadusega reguleerida, aga mis ei pruugi üldse õnnestuda.

15:33 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

15:33 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea minister! Minu küsimus on peaaegu eelmise küsimuse jätk. Haldusreformi seadusega on öeldud, et teenused peaksid inimestele lähemale tulema, olema kvaliteetsemad ja

kättesaadavamad ning omavalitsused olema võimekamad. Alles selle kuu alguses tuli jälle välja uudis, kust selgus, et omavalitsused on jätnud mitme miljoni eest kasutamata näiteks puuetega lastele suunatud nn sildiga raha. Samamoodi ei ole inimesteni jõudnud 30 miljonit eurot, mis on kohalikele omavalitsustele ette nähtud eakate ja üldhoolduse toetuseks. Mulle tundub, et siin ikkagi käib nagu väike kukepoks riigi ja omavalitsuste vahel. Me anname justkui omavalitsustele ülesandeid ja mõnikord ka raha – mitte küll alati –, teisalt ütlevad omavalitsused, et neil on liiga palju ülesandeid ja neil ei ole raha. Ehk siin on sellised käärid. Kas te tunnetate sellist omavahelist pusklemist, kui nii võib öelda, omavalitsuste ja riigi vahel? Ja teisalt, kuidas seda olukorda lahendada, et inimesed ei kannataks?

15:34 Riigihalduse minister Janek Mägi

Aitäh! Ma arvan, et nende probleemide taga on ikkagi haldussuutmatus, ja ma ei tea, kas riiki ja kohalikku omavalitsust ülemäära suure müüriga eraldada saabki. Inimese seisukohalt on tihti ka nendesamade igasuguste toetuste puhul nii, et on üks riik ja ma saan neid justkui riigi käest. Kui sa näiteks tahad taotleda mõnda konkreetset toetust, siis sa pead minema sinna või tänna asutusse. Sa ei teagi, et selline asi üldse olemas on ja kas sul on või ei ole võimalik sellist toetust saada. Mul on siin olemas täiesti isiklik perekondlik kogemus, kus me jõudsime mõttele, et toetuse taotlemine on niivõrd keeruline, et me loobusime sellest. Sa pead iga kuu käima tõestamas, et sul ei ole sissetulekut üle 140 euro jne. Ma arvan, et õige küsimusepüstitus on see, et seda ei saa vaadata kas ainult kohalike omavalitsuste või ainult riigi kontekstis – siin on vaja koostööd kõigi Eesti avaliku sektori teenuste pakkujate vahel. Ja kui me jõuame sinnani, et me ei ole ära kasutanud neid ressursse, mis meil on olemas, siis alati võib olla ka teine pool: võib-olla polnud vajadust. Kui vajadus oli olemas, aga me raha ära ei kasutanud, siis saab ainukene põhjus olla see, et inimesi ei ole piisavalt teavitatud nendest võimalustest, mis neil on, või on administratiivne bürokraatia lihtsalt nii kohutav, et inimesed ei viitsi või ei taha neid toetusi taotleda.

15:36 Esimees Eiki Nestor

Peep Aru, palun!

15:36 Peep Aru

Aitäh! Hea minister! Kõigepealt väike tähelepanek, et minu kogemus näitab seda, et omavalitsusjuhtidel tõstetakse enamikul juhtumitel palkasid üks kord, s.o peale valimisi. See tähendab, et nüüdne haldusreformijärgne palkade tõstmine on sisuliselt palga tõstmine kaheksaks aastaks – neli enne, neli pärast ehk üks kord kaheksa aasta jooksul. Nii on enamikus omavalitsustes ja seetõttu ei tundu ka need protsendid kohutavad. Teistel töötajatel tõstetakse palka tööpoolest viie ja võib-olla väiksema-suurema protsendi kaupa. Aga ma lähen nüüd küsimuse juurde. Minule arusaamatutel põhjustel jäeti Vabariigi Valitsuse poliitilise otsusega pisikene Loksa iseseisvaks. Kas teil või teie headel kaastöötajatel on andmeid, kuidas saab hakkama pisikene Loksa ja kuidas saavad hakkama ühinenud omavalitsused? Milline on võrdlus, sh kelle kasuks?

15:37 Riigihalduse minister Janek Mägi

Aitäh küsimuse eest! Ma ei olnud valitsuse liige sellel ajal, kui see otsus tehti. Ma loomulikult lugesin neid põhjendusi meediast ja olen selles mõttes asjaga kursis, aga mul ei ole praegu täpset ülevaadet. Me saadame teile, hea Peep, selle vastuse kirjalikult.

15:38 Esimees Eiki Nestor

Igor Gräzin, palun!

15:38 Igor Gräzin

Hea Janek! Siin oli juttu sellest, et Lõuna- ja Kesk-Eestis elavad inimesed põhimõtteliselt paremini kui Tallinnas. Muide, see ongi nii – see on tõesti nii. Tallinna elu on alla käinud ja siin on paha. Aga kui me siiski võrdleme SKT-d ühe inimese kohta, siis Põlvas ja Võrus on see neli korda väiksem kui Tallinnas. Mina teen sellest järelduse, et mida rohkem euroraha siia tuleb, seda suhteliselt vaesemaks jäävad Kesk- ja Lõuna-Eesti, sellepärast et Tallinn võtab siit koore pealt ära. Kuidas me sellest lõhest ikkagi lahti saaksime? Kas Eesti Vabariik on üldse võimeline lahti saama sellest, et meil on tegelikult kaks riiki:

Euroopa tasemega Tallinn ja Harjumaa ning ülejäänud Eesti, kus on küll hea elada, aga tuleb väga vaeselt elada?

15:39 Riigihalduse minister Janek Mägi

Aitäh, Igor! Minu arvates on seda vahet lõpuni likvideerida täiesti võimatu. Ma põhjendan ka. Võtame näiteks 1000 eurot Tallinnas ja 1000 eurot Helsingis. Kõik, kes majandust natukene tudeerinud on, teavad, et on olemas pariteedi alusel lähenemine ostujõu järgi. Selle 1000 euro ostujõud on Tallinnas, Helsingis ja Valgas väga erinev. Ma ei oska konkreetseid numbraid pakkuda, aga nendes piirkondades, kus osa teenuseid saab odavamalt ja osa kulusid on väiksemad, võivad olla näiteks 20% või 30% väiksemad sissetulekud. See on võib-olla paratamatu, seda ei saagi lõpuni ära muuta. Aga mängu tuleb elukvaliteet. Inimesed, kes kolivad näiteks Soomest kõrgemalt palgalt Eestisse tagasi – seda trendi me oleme juba tajunud –, ei tee seda sellepärast, et nad teenivad Eestis rohkem. Nad teevad seda sellepärast, et siin on elukvaliteet parem. Ja täieliku Valgamaa patrioodina ma arvan, et tulevikus on Valgamaa elukvaliteet kindlasti üks paremaid Eestis.

15:40 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

15:40 Artur Talvik

Aitäh, esimees! Hea minister! Elukvaliteedi üle võiks hakata vaidlema ja see oleks üks tore vaidlus. Aga kui seda haldusreformi seadust tehti, siis räägiti muu hulgas riigi kulude kokkuhoiust ehk riigireformist ka kulude mõttes. Poole tee peal unustati see ära. Kui ma täna siin küsimusi kuulan, siis mulle tundub, et kulusid ei ole kokku hoitud ja ka teenuse kvaliteet ei ole mõningate näidete varal tõusnud. Kas teil on vastupidiseid näiteid, kus teenuse kvaliteet on juba praegu hüppeliselt paranenud ja kus on mõistlik majandamine kokkuhoiu mõttes?

15:41 Riigihalduse minister Janek Mägi

Aitäh! Ma ei taha üldse teha liiga teistele maakondadele, eriti nendele, kus ma veel visiidil käinud pole, aga ma tulin äsja Saaremaalt – ma käisin seal reedel –, kus olid muljet avaldavad nii numbrilised näitajad kui ka see, mida ma kohapeal nägin. Nad on minu arust suutnud luua kohaliku omavalitsuse, mis välisel vaatlusel ja numbrite järgi toimib hästi või väga hästi. Kindlasti on nad teistele eeskujuks. Me võime mõnevõrra vaielda selle üle, kas me tahame saavutada majanduslikku või emotsionaalset efekti. Ja ma rõhutan oma vastuses, et meile on väga oluline ka emotsionaalne efekt. Ettevõtluses on tihti väga oluline, et kõik oleks hästi kuluefektiivne ehk tõhus. Näiteks ei ole seal mõtet panna ühtegi maali seina peale. Miks? See on lisakulu. Paneme mingisuguse tõmmise ja käib küll. Aga kui sa lähed kellegi koju, siis sa näed, et inimesel on siin maal ja seal maal. See kõik on tegelikult täiesti ebaratsionaalne. Võib-olla tal ei ole isegi piisavalt raha, et kuskil puhkamas käia, aga neid maale ta ei müü – neil on emotsionaalne väärtus. Ma arvan, et ka see haldusreform peab jätkuma sellises võtmes, et need emotsionaalsed väärtused, mis on olulised Eestile tervikuna ja kohalikele elanikele, oleksid palju rohkem esil.

15:43 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

15:43 Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et mitu eesmärki jäi lahendamata selle reformiga, mis minu hinnangul on ainult haldusterritoriaalne, mitte sisuline reform. Kolm kõige olulisemat aspekti jäid seekord lahendamata: kohalike omavalitsuste ülesannete paikapanemine, nende finantseerimine ja ka otsustusõiguse suurendamine. Millised on teie seisukohalt need kitsaskohad, mida te enne mainisite, mis vajaksid veel lahendamist?

15:44 Riigihalduse minister Janek Mägi

Aitäh! Ma arvan, et praegusi tulemusi tuleb loomulikult analüüsida. Seda, et neid kitsaskohti on, on ajakirjanduse vahendusel ja inimestega suheldes selgelt näha. Aga need tuleks ära süstematiseerida ja

vaadata, mida on võimalik protsessi käigus paremaks muuta. Mina arvan, et see, et me teeme ühte haldusreformi 20–25 aastat, on täiesti ebapiisav. See protsess peaks käima kogu aeg, me peaksime kogu aeg püüdma midagi paremaks teha. Kui me näeme, et kuskil on uksepiit ära kukkunud, siis tuleks see tagasi panna. Reformi sõnum on rohkem see, et me teeme mingi muudatuse, mis on mõnes mõttes lõplik, aga uuendamise mõte on selles, et protsess kestab, me tahame kogu aeg midagi paremaks teha – vaatame, et näed, need kardinad oleks vaja ära pesta jms.

Aga mida ma isiklikult tahaksin, et juhtuks kohalike omavalitsustega viie või kümne aasta või pikema perioodi jooksul? Tahaksin, et nad osutaksid kohapeal just neid teenuseid, mida konkreetne kogukond kõige rohkem vajab ja tahab. Ma arvan, et meil võiks minna nagu Ameerika Ühendriikides, kus ühes ja teises osariigis kehtivad natukene teistsugused seadused. Ma küll ei arva, et meil võiks maakondades kehtida teistsugused seadused, aga reeglid võiksid küll erineda olla. Näiteks nii, et Valgamaal tehakse ühtesid asju, sest see on neile kasulik, Ida-Virumaal teisi asju ja Järvamaal kolmandaid asju. Kui vaadata konkreetset Ida-Viru ühte probleemi, mis teistest väga palju erineb, siis see on see, et isegi kui sa ehitad endale sinna tuttuue maja, siis see ei maksa mitte midagi – sellel puudub turuväärtus. Meil on väga palju erinevaid probleeme, mida ei ole võimalik tsentraalselt lahendada. Sama probleemi näiteks Pärnus ei ole. Nii et minu arust me peaksime keskenduma ka kohalikele omavalitsustele suurema vabaduse andmisele, et saaksime rohkem lähtuda kohalike omavalitsuste konkreetsetest probleemidest.

15:47 Esimees Eiki Nestor

Enn Meri, palun!

15:47 Enn Meri

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Mina tulen ka Saaremaalt ja mul on ka värske pilt, kuidas seal asjad on. Ma olin ka paar kuud Saaremaa Vallavolikogus. Muidugi ma olen seda meelt, et see Saaremaa vald on õige asi, see on õnnestunud värk. Aga ma mäletan asja nii, et võrreldes vana organisatsiooniga ametikohtade arv ja palgakulud igatahes kevadel ei vähenenud. Kust on teie numbrid tulnud?

15:47 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Ei, ma ütlesin, et mul ei ole konkreetseid numbreid, aga mul tekkis emotsioon. Mulle toodi seal konkreetseid fakte ka, kui ma inimestega suhtlesin, aga ma ei mäleta neid kõiki peast ja ma ei taha neid siin lambist välja pakkuda. Aga nii Rahandusministeeriumi analüüs kui ka inimestega suhtlemine andis minule sellise tunde, et kui konkreetset küsiti, kas kedagi võiks esile tuua, siis minu arvates võiks see olla Saaremaa.

15:48 Esimees Eiki Nestor

Arno Sild, palun!

15:48 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Juba enne teie ametisse asumist on siin saalis mitu korda olnud selliseid mõtteavaldusi, et kas me ei peaks tagasirände ametiasutust tööle rakendama. Muidugi ma ei pea silmas mingit täiendavat valitsusasutust. See võiks olla olemasolevate ministeeriumide baasil, kus meil oleks konkreetsed inimesed, ametnikud, kes vastutaksid selle väljaselgitamise eest, missugused oleks need tingimused ja võimalused, et me saaksime tagasi tuua meie tublisid noori inimesi ja nende peresid.

15:49 Riigihalduse minister Janek Mäggi

Aitäh! Ma isiklikult usun, et inimestele tuleb anda maksimaalne vabadus tulla, minna, käia, olla ja tagasi pöörduda. See kogemus on ka mul endal, kui ma 1990. aastate lõpus töötasin SEB-is, toonases Eesti Ühispangas. Kõik minuvanused, 20–25-aastased poisid, unistasid siis Londonisse tööle minekust, mis paljudel ka õnnestus. Keegi ei tahtnud Soome tööle minna, sellest oli kuidagi vähe. Nii et paljud läksid Londonisse ja osa läks ka New Yorki. Ma ei nimeta nimesid, aga mitu tuntud inimest on riburada tagasi tulnud.

Ma arvan, et on olemas selline asi nagu eakohane elu. Me võib-olla mõnikord mõtleme liiga palju, kui keegi läheb kuskile tööle ja ütleb, et ma ei tea, kas ma üldse tagasi tulen, et mis siis sellest saab. Lõpuks on ta ikkagi tagasi kodus ja tahab oma lapsed eestikeelsesse kooli panna. Ma ei tea, kas väljaränne ja tagasitulek on nii suur probleem. Näiteks eile ma võõrustasin oma suvekodus Erik Hoffmanni, kelle vanaisa oli 40 aastat Koerus pastor. Me saime temaga tuttavaks Argentinas. Ta on rahvuselt küll sakslane, aga Eestist pärit. Me arutasime temaga seda teemat ja ta ütles, et see juurte tõmme, miks ta on siin nüüd mitu korda käinud, kuigi ta on sündinud Argentinas, on väga tugev. Mina väga ei usu nende jäägitusse äraminemisse, kes on Eestis sündinud. Aga kui ka mõned lähevad ja jäävadki Argentinasse, siis ega sellest midagi ei juhtu – siia tulevad jälle teised inimesed. Nii et ma arvan, et me ei suuda seda rahvastikuprotsessi vägivaldselt juhtida. Mul on selline tunne.

15:51 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, minister Janek Mäggi! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Andres Herkel, palun!

15:51 Andres Herkel

Härra juhataja! Aitäh austatud ministrile nende vastuste eest! Ma arvan, et siin on palju probleeme, mis on lahtised ja millele tahaks valitsuselt ikkagi selgemat vaadet ja selgemaid seisukohti. See puudutab kindlasti rahastamist ja ülesannete jaotust, millest me rääkisime juba siis, kui me siin üsna selle koosseisu alguses, paar aastat tagasi haldusreformi seadust menetlesime. Selle kohta meil vastuseid ei ole. Me tahaksime saada ka selge arusaamise omavalitsuste võimekuse ja teenuste kvaliteedi kasvu kohta – kui seda kasvu on, siis kas see on ka ühtlaselt jaotunud, st kas seda kasvu on nii keskustes kui ka nendes piirkondades, mida me oleme harjunud nimetama ääremaadeks. Üks teema on veel, millest, tõsi küll, ei olnud juttu ka arupärimises endas, aga mis on oluline. Nimelt, kogu see riigimajade projekt, et kuidas see nüüd minema hakkab ja et see ei muutuks lihtsalt uute karpide ja kinnisvara projektiks, vaid oleks sisuline.

Janek Mäggi tõi ka ühe niisuguse väite, et juhtide arv on ju väiksemaks jäänud ja miks siin tõstatada probleemi sellest, kui kuskil on uute juhtide palk hüppeliselt tõusnud. Tegelikult on üks asi veel, millele siin diskussiooni käigus tähelepanu ei juhitud. See on see, et paljud endised omavalitsusjuhid said n-ö kuldse käepigistuse ja korraliku kompensatsiooni ning leidsid pärast seda ühinevas struktuuris ikkagi kiiresti mingisuguse uue ametikoha. Nii et see on veel omaette teema. Härra Peep Arule tahan ma ütelda, et valimised ei ole siiski mitte iga kaheksa aasta tagant, vaid need on iga nelja aasta tagant. Ja kui me kõik need üsna järsud palgatõusud ajaskaalale paneme, siis tuleb sinna lisada veel see, et enamasti on üritatud omavalitsusjuhtide palka tõsta ka siis, kui on tegemist kohapealse võimuvahetusega. Neid võimuvahetusi esineb meil paraku tihemini kui valimisi.

Nüüd ma teen osutuse sellele meie tellitud andmestikule "Ülevaade omavalitsusjuhtide palgatasemest enne ja pärast haldusreformi". See ei ole kõikehõlmav, me võtsime ette osa omavalitsusi, aga see on siiski küllalt näitlik, kui hakata seda riburada pidi vaatama. Näiteks Tartus hüppas linnapea ametipalk 3300 eurolt 4500 euro peale ja Kohtla-Järvel 3000-lt 4000 peale. Kohtla-Järve puhul on eriti tähelepanuväärne see, et ka volikogu esimees saab samasugust, 4000-eurost palka, mida enne üldse ei olnud. Üks näide, mis siin tihti esile tuleb, on see, et volikogude esimeeste ja ka aseesimeeste tasud on kerkinud sellistesse kõrgustesse, kus need varem Eestis olnud ei ole. Samasuguseid näiteid on ka Haapsalu, Viljandi ja teiste omavalitsuste kohta. Nii et sellest tekib üsna huvitav tabel.

Kui üritada üldistada, siis kõigepealt torkavad tõepoolest silma päris arvukad ja päris järsud palgatõusud – 25% ja isegi üle selle. Samuti, nagu ma osutasin, ei puuduta see mitte ainult vallavanemaid, linnapäid ja nende asetäitjaid, vaid ka volikogude juhte. Ja mis veel silma torkab? Päris tihti on neid tõuse põhjendatud sellega, et meil on nüüd suurem omavalitsus, sh vastutus on suurem – see on justkui käinud palgatõusu põhjenduse juurde. Kui lähemalt vaadata, siis selgub, et need tõusud puudutavad tihtipeale ka neid omavalitsusi, kus mitte mingisugust ühinemist olnud ei ole – ka nende puhul avalduvad täpselt samad tendentsid.

Peale härra esimehe ei näe ma siin saalis mitte ühtegi sotsiaaldemokraati, aga üks teema, mis teile on alati südamelähedane olnud, on sooline palgalõhe. Muide, ka see tuleb siin välja. Kui hakata uurima, siis meie väljavõetud andmetest selgub, et meessoost vallavanemate brutopalk on 176 euro võrra suurem kui naissoost vallajuhtide ametipalk. Nii et ka see tendents süveneb. Aitäh!

15:56 Esimees Eiki Nestor

(Kõhib.) Palun vabandust! Riigikogu liikmetel ei ole rohkem läbirääkimissoove. Kas minister tahab veel midagi öelda? Ei soovi. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

2. 15:57 Arupärimine bürokraatide vähendava ettevõtluskonto käivitamise kohta (nr 435)

15:57 Esimees Eiki Nestor

Järgmisena arupärimine, mille on esitanud Krista Aru, Andres Herkel, Enn Meri, Monika Haukanõmm, Külli Kõbarsepp, Jüri Adams ja Artur Talvik. Arupärijate nimel Krista Aru, palun!

15:57 Krista Aru

Härra Riigikogu esimees! Head rahvaesindajad! Lugupeetud minister! Erinevalt eelmisest arupärimisest, mis tekitas pigem uusi küsimusi juurde ja näitas vajadust suure kokkuvõtte, analüüsi järele, sh võib-olla vajadust mõelda Eestile kui tervele riigile, arvestades ka paikkondade iseärasusi, on see arupärimine, mille on esitanud Vabaerakonna fraktsiooni seitse liiget ja milles on neli väga konkreetset küsimust, ajendatud ühest suurepärasest ideest. Sellega seisis siin Riigikogu ees valitsuskoalitsiooni eelmine rahandusminister, kes meile väga emotsionaalselt selgitas, kuivõrd oluline ja hea asi on ettevõtluskonto ehk ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadus.

Vaatamata sellele, et me tõstatasime ka siin Riigikogu saalis mitmel korral küsimuse, kas ja kuivõrd on pangad valmis sellise ettevõtluskonto käivitamiseks, üldse sellega tegelemiseks ning kas ja kuivõrd meie väikeettevõtjad ettevõtluskontot siiski vajavad, kui suur on nõudlus selle järele, oli tollane rahandusminister kindlalt veendunud, et see on kõige parem ja kõige innovatiivsem lahendus, millega valitsus väikeettevõttele appi tuleb. Aasta tagasi võeti seadus vastu ja ma mäletan väga täpselt, kuidas rahandusminister tollal siinsamas puldis kinnitas, et juuniks saame esimesed kokkuvõtted sellest, kui hästi on ettevõtluskonto käivitunud, mida see on andnud juurde meie väikeettevõttele kõige laiemas plaanis. Kahjuks nüüd, aasta hiljem, ei ole meil võimalik ilmselt kuulata ühtegi kokkuvõtet ega analüüsi, vaid me peame esitama küsimuse, miks andis valitsus välja katteta lubadusi. Miks esitati selline ettepanek, mille kohta ei olnud ettevalmistustöid üldse tehtud? Miks seda inimestele lubati?

Ettevõtlikumad inimesed hakkasid ju juba õppusi korraldama, väikeettevõtjaid asjaga kurssi viima. Mõtlen siin lapsehoidjaid, kes seda väga ootasid, aga ka juuksurid olid valmis seda katsetama, proovima. Nii et piinlik on. Ja sellest piinlikkusest ei saa me teisiti üle, kui meil tuleb selgelt tunnistada, et valitsus on teatud asjades töö tegemata jätnud. Me oleme inimesi petnud – petnud nende ootusi ja lootusi. Siit tulevadki meie neli küsimust. Milline on tänase päeva seis? Kus on need probleemid? Ma loodan, et praegune rahandusminister on sellest ettevõtluskontost sama vaimustunud, kui oli eelmine rahandusminister, ning tuleb ja vastab meie neljale konkreetsele küsimusele, lugedes need ise selguse huvides ka ette. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele tuleb vastata rahandusminister Toomas Tõnistel. Palun!

16:01 Rahandusminister Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Kui minu eelkäija leidis, et ettevõtluskonto on oluline ja väga hea asi, siis ma olen sama meelt. Te esitasite 17. mail arupärimise, kus tundsite huvi bürokraatide vähendava ettevõtluskonto käivitamise kohta. Ma vastangi nüüd järjekorras neile küsimustele.

Esimene küsimus: "Seaduses on öeldud, et krediitdiasutus võib sõlmida füüsilise isikuga lepingu ettevõtluskonto pidamise kohta ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduses sätestatud tingimustel. Võib, aga ei pea. Järelikult: kui pangad pole huvitatud, ei saa seda kontot ka avada. Teadaolevalt on ettevalmistusi teinud vaid LHV Pank. Kas mõni teine pank on veel huvi üles näidanud? Millega on põhjendatud pankade soovimatus asjaga tegeleda ning miks see vaikiti maha?"

Ettevõtluskonto nagu suurem osa teisigi seadusega reguleeritud pangandusteenuseid on tõepoolest seadusega reguleeritud selliselt, et pankadel on võimalus seda kontoliiki pakkuda, kuid kohustust seda teha ei ole. Selline lähenemine lähtub vaba konkurentsi põhimõttest. Alternatiiv oleks anda selle kontoliigi pakkumiseks eriõigus mõnele pangale, kes tuleks valida konkursi teel. Kuna praktikas on

olukord selline, et kavatsusest käesoleval aastal seda kontoliiki pakkuma hakata on üks pank, LHV Pank, avalikult teada andnud, siis eeldatavasti muutub ettevõtluskonto teenus turul kättesaadavaks ning tarvidust kehtestada mingit eriregulatsiooni selle turule toomiseks siiski ei ole.

Õiguslik võimalus ettevõtluskonto teenust pakkuda tekkis käesoleva aasta alguses. Muidugi oleks olnud hea, kui mõni pank oleks kohe selle teenuse turule toonud, sest eelnõu kohta saadud tagasiside näitas, et sellest huvitatud väikeettevõtjaid on. Ka laekus eelnõu väljatöötamise käigus selle kohta arvukalt ettepanekuid. Põhjused, miks see teenus pole kiiremini turule jõudnud, on ühest küljest seotud infotehnoloogiliste lahenduste arendamisele kulunud aja ja rahaliste kuludega, teisalt on uue teenuse puhul küsimus ka nõudluse prognoosimises ja ärilises tasuvuses. Ka pankadel on IT-arendused pikaks ajaks ette planeeritud. Suurte regulatiivsete muudatuste puhul, mida viimase aasta jooksul on üsna mitu olnud (nt finantsinstrumentide turgude direktiivi (MiFID II) jõustumine), tehakse esmajärjekorras ära arendustööd, mis on seaduse nõuete täitmiseks möödapääsmatud.

Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse eelnõu menetlemise ajal näitas ettevõtluskontode pakkumise vastu konkreetset huvi üles vaid LHV Pank ning Rahandusministeerium tõi juba siis välja ka selle, et teenus ei pruugi kohe seaduse jõustumise järel turule jõuda. Samas ei tähenda see, et seaduse vastuvõtmist või jõustamist oleks olnud mõistlik edasi lükata. Ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seadusega fikseeriti ühtemoodi kõigi jaoks tingimused, mida ettevõtluskonto pakkumiseks tuleb täita, ning loodi esmane eeldus selle teenuse turule toomiseks. Ainult erainitsiatiivil ei saaks sellist teenust välja arendada, sest tegemist on maksustamise erikorraga, mis peab olema seadusega reguleeritud.

Teine küsimus: "Miks ei tehtud ettevõtluskonto avamiseks vajalikke ettevalmistusi Maksu- ja Tolliametis õigeaegselt, st eelmise aasta teisel poolel? Kui kaugel ollakse ettevõtluskonto avamiseks vajalike arendustega mais 2018?" Neid arendusi on tarvis paralleelselt läbi viia ja nii on ka toimitud.

Pangapoolse arenduseta ei ole maksuhalduril võimalik ettevõtluskonto arvestust pidada ja vastupidi, sest IT-lahendused peavad ühilduma. Praeguse info kohaselt on lootust, et ettevõtluskonto teenuse pakkumisega alustatakse käesoleva aasta lõpus. Maksu- ja Tolliamet alustas ettevõtluskontoga seotud ettevalmistusi juba eelmise aasta teises pooles. Töid on tehtud LHV arendustega samal ajal ja LHV-ga koostööd tehes. See ei tähenda, et mõne järgmise panga huvi tekkimisel tuleks alustada nullist. EMTA arendab universaalset lahendust, mida on võimalik ka teistel krediitiasutustel kasutada.

Kolmas küsimus: "Kes vastutab selle eest, et inimesi peteti teadlikult ja häbematult, st lubati uut ja enneolematut ettevõtlusvormi, ettevõtluskontot, aga tegelikult polnud selleks tehtud piisavalt ettevalmistusi?" Ettevõtluskonto rakendamine eeldas esimese asjana seadusliku aluse loomist, mille võttis Riigikogu vastu aasta tagasi. Krediitiasutustepoolne kontode pakkumine eeldab üsna ulatuslikku riigi ja erasektori koostööd ning sellega ei ole tahtlikult venitatud ega kedagi petetud. Ettevõtluskonto toimimiseks on vaja, et krediitiasutuse ja EMTA vaheline infovahetus toimuks automaatselt – selleks luuakse kaks X-tee teenust. Esimene puudutab konto avamist ja sulgemist, teine kandeid ja maksuarvestust. Lisaks maksukohustuse arvutamisele on need andmed vajalikud ka Eesti Haigekassale, Sotsiaalkindlustusametile ja Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale sotsiaalsete tagatiste määramiseks. Neljas küsimus: "Kas kujunenud olukorrale, kus anti lubadusi, mida ei olnudki võimalik täita, on antud valitsusepoolne hinnang või on see piinlikkusest lihtsalt maha vaikitud?" Ma arvan, et piinlik oleks see, kui riik ei katsuks teha oma teenuseid inimeste jaoks lihtsamaks ega võtaks üldse ette selliseid ambitsioonikaid projekte. Opositsioonil on loomulikult õigus valitsust kritiseerida. Fakt on aga see, et ükski erakond ei ole esitanud mikroettevõtluse maksustamise lihtsustamiseks mingit omapoolset lahendust, mis oleks kas parem või kiiremini rakendatav. Aitäh!

16:10 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Enn Meri, palun!

16:10 Enn Meri

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud minister! Ettevõtluskonto hõlmab ju ainult tulusid. See tähendab seda, et midagi makstakse sisse ja midagi võetakse maha – sellega asi lõpeb. Aga kuidas oleks, kui teeks seda natuke teisiti, et see hõlmaks ka kulusid, st sellest kontost saaks ka kulusid maksta? Kas see poleks teie meelest mõistlikum ja õiglasem variant olnud?

16:10 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Ma ootaksin ära, et kliendid saaksid seda teenust kasutama hakata. Kui seda eelnõu välja töötati, siis nagu ma enne ka ütlesin, tuli väga palju ettepanekuid ettevõtjatelt, sh mikroettevõtjatelt, kes seda teenust kasutama hakkavad. Üheskoos leiti parim variant ja võimalikult bürokraatiavaba lähenemine. Jah, seal tõesti kulusid arvesse ei võeta, aga selle võrra on neilt võetav maks 20% väiksem, kui see muidu oleks. Eks see ole lihtne kompromiss, mida minu andmetel tõesti päris paljud väikeettevõtjad realselt ootavad.

16:11 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:11 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister, aitäh vastuste eest! Minu küsimus on väga konkreetne. Te nimetasite tõesti õigesti – meile on see ka teada –, et praegu teeb pankadest ainult LHV Pank ettevalmistusi ja on huviga asja juures. Kas te oskate öelda, kui kaugel need ettevalmistused on ja millal võiks loota, et see ettevõtluskonto, mille kohta me täna juba kokkuvõtteid ootasime, nagu eelmine rahandusminister lubas, realselt käivitub? Ja millal võiksime esimest korda kokkuvõtteid oodata?

16:12 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Kahjuks ma teile siin tõesti kokkuvõtteid esitada ei saa. Ma usun, et ka tol hetkel, kui selline võimalus loodi, ettevõtluskonto seadustati, ei osatud arvestada sellega, et krediiciasutused ei tule kohe kaasa. Nendest põhjustest ma siin natuke rääkisin, miks krediiciasutused nii hooga kaasa ei saanud tulla – nad valmistavad IT-lahendusi ja -arendusi pikalt ette ja need valmivad paralleelselt koostöös Maksu- ja Tolliametiga. Mul on Maksu- ja Tolliametist selline info, et koostöö LHV-ga käib, ja ma väga loodan, et novembrikuust on selline võimalus tänu LHV-le ka olemas. Aga ma tõesti ministrina ei saa krediiciasutusi sundida seda tegema.

16:13 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:13 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea minister, vastuste eest! Mulle jääb ikkagi natukene arusaamatuks, miks Eesti, kellel on välisriikide silmis e-riigi kuvand, on oma e-arenduste mõttes niivõrd aeglane. Loomulikult ma pean mõistlikuks seda, et nii riik kui eraettevõtjad teevad erinevate lahenduste puhul koostööd. Aga kes on siin ikkagi see pidur, kes ei tule nende arengutega kaasa – on see eraettevõtluse või ministeeriumi pool? Või on asi selles, et meie riigis väga selgelt puudub see vastutaja, kes e-teenuste arendusega tegeleb? Ma tean, et MKM-is on vastav asekancler, aga tema koostab alles nende teenuste puud, mida üldse Eestis kui e-riigis pakutakse – meil puudub isegi selline ülevaade. Milline on teie kui superministeeriumi ühe olulisema juhtfiguuri sisuline analüüs, kuhu jäävad toppama Eesti riigi e-arendused?

16:14 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Küsimus läks laiemaks. Ma arvan, et alati ei tasu otsida süüdlast, et saaks mõne ametniku või siis mõne poliitiku n-ö risti lüüa. Riigikogus loodi õiguslik alus sellise teenuse pakkumiseks ja see on praeguseks seadustatud. Ma tõesti loodan, et IT-arendused jõuavad järele, aga selleks peab krediiciasutustel olema ka tahe seda teha. Kui me räägime IT-lahendustest laiemalt, siis siin on kindlasti takistuseks olnud mittepiisav rahaline kate. Ja kui me vaatame tööjõuturgu, siis tegelikult on IT-teenuste järele suur nõudlus, olgu erasektoris või avalikus sektoris. Sul võib soov olla ja sul võib isegi raha olla, aga sa ei saa IT-lahendust nii kiirelt, nagu sa ootaksid. Võib-olla läheb sellega veel tükk maad kauem, kui sa ka halvas unenäos näha oskasid. Olukord on praegu selline.

16:16 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

16:16 Artur Talvik

Hea esimees! Hea minister! Te rääkisite ambitsioonikusest. Ma ütleks, et selle projekti puhul on ambitsioonikust vähe. Juba siis, kui see eelnõu siin Riigikogus käis, me rääkisime sellest, et miks on nii väike see summa, mida selle konto puhul aastas kasutada võib. Teiseks küsisime – seda ütles praegu ka Enn Meri –, miks sellele ettevõtluskontole kulusid panna ei saa. Ja kolmandaks, mis nüüd ikkagi selgus? Enne, kui te nii ambitsioonikat projekti, nagu te ise ütlesite, tegema lähete, uuritakse kõiki IT-võimalusi. Miks neid IT-võimalusi ei uuritud enne, kui selle eelnõuga tuldi, ja miks ei kasutatud teisi lahendusi?

16:16 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Ma üritasin juba ka enne öelda, et minu arust te olete siin Riigikogus väga hea seaduse vastu võtnud – ettevõtluskonto on väga hea asi. IT-arendused ei ole jäänud ainult raha taha, vaid siin on ka teine pool: krediidiasutused peavad ka olema asjast huvitatud, neil peab olema aega. Kindlasti vaatavad nemad ka tasuvust, st kui palju võiks olla huvilisi. See on selline laiem pakett. Kui ambitsioonikusest rääkida, siis mina küll ootaks, et Vabaerakond täidaks oma lubaduse, mis ta 2016. aasta märtsis andis. Ta lubas selle aasta kevadel tutvustada oma täiesti uue maksusüsteemi ettepanekut, mis ei pidavat olema peenhäälestus, vaid lausa kirurgiline sekkumine. Seal on teil tõesti võimalus tuua välja oma head ettepanekud, mis on alati teretulnud.

16:18 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

16:18 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea minister, aitäh nende vastuste eest! Meie viimasele küsimusele vastates kritiseerisite, et opositsioon ei ole siin ka piisavalt ettepanekuid ega algatusi teinud. Muidugi, eks opositsiooni ülesanne ongi kritiseerida. Aga teie ülesanne valitsuses on kindlasti enda algatatud eelnõudele või ka seadustele anda taganttõuget, kui need ei lähe nii, nagu need peaksid minema. Minu küsimus ongi selline: mida olete teie konkreetselt teinud, et ettevõtluskontod oleks siiski praeguseks rakendunud ja me oleks saanud täna teha kokkuvõtteid, mitte küsida, miks ei ole see asi mitte kuhugi jõudnud?

16:19 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! See, mida me siin teha saame, on suhelda krediidiasutustega ja tuletada neile meelde, et selline võimalus on loodud. Ma isiklikult küll arvan, et kuna eelnõu menetlemise ajal oli näha, et huvilisi ei ole mitte üks või kaks, vaid tunduvalt rohkem, siis võiks pankadel olla huvi meelitada neid kliente enda poole, olla esimene pank, kes sellist võimalust pakub. Minu arust annab see pangale lisaväärtust juurde. Eks sellise lootusega sai siin ka seda eelnõu menetletud ja nii ta on läinud. Meil on praegu võimalik pakkuda koostööd ja paralleelseid IT-lahendusi Maksu- ja Tolliametilt, et takistused võimalikult kiirelt kõrvaldada.

16:20 Esimees Eiki Nestor

(Kõhib.) Andke andeks! Aitäh, minister! Avan läbirääkimised. Krista Aru arupärijate nimel, palun!

16:20 Krista Aru

Härra Riigikogu esimees! Aitäh, lugupeetud minister! Head kaaslased Eesti Vabaerakonna fraktsioonist ja kaks rahvasaadikut, üks Keskerakonna fraktsioonist ja üks Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonist! Ja Riigikogu esimees esindab sotsiaaldemokraate. Meil on siin praegu väga mitmekülgne koosseis, nii et me saame mitme rakursi alt arutada sellist olulist küsimust nagu mikroettevõtjatele loodav ettevõtluskonto või õigemini küsimust, miks seda veel ei ole. Me ei taha kindlasti arupärijatena suunata kriitikanooli rahandusministrile. Pigem ma tänan rahandusministrit nende vastuste eest, kus ta püüdis eelkõige kirjeldada ja põhjendada, miks ikkagi ei ole seda ettevõtluskontot, mida ta väga kiitis kui perspektiivikat võimalust.

Minu meelest ilmneb kogu selles loos meie riigikorralduse traagika. Kõik need puudused, mis ilmnesid väga selgelt ka ministri vastustest, on meie nõrga eeltöö tulemus. Ka selle seaduseelnõu puhul, mis oleks võinud kujuneda mikroettevõtluse võidukäiguks, tõesti kiiduväärseks innovatiivseks sammuks kogu väikeettevõtluse korraldamisel, oli eeltöö tegemata. Analüüsid olid tegemata ja korralikult välja

selgitamata ka selle mõju – kui palju ettevõtjaid tuleb kaasa, kas krediidasutused on selleks valmis, mida nad vajavad jne. See ei ole suur täheteadus, vaid need on elementaarsed asjad, mis jäid tegemata. Ja seda tuleb ka öelda.

Kahjuks pole see ainus seaduseelnõu, mille puhul on mõjuanalüüs, korralik analüüs jäänud üldse tegemata. Väikese riigina me raiskame nii energiat, aega ja raha. Ma tahaksin väga loota, et kõikide seaduseelnõude puhul, mis tulevikus veel siia tulevad, ei kordu see muster, mida me kõige eredamalt näeme just nimelt selle ettevõtluskonto või lihtsustatud tulumaksustamise puhul.

Võib-olla on selle kõige taga veelgi suurem põhjus. Meil puudub praegu riigis seesama IT-valdkonna puu, mida siin Külliki Kübarsepp nimetas. Meil ei ole seda puud, mis lubaks näha ettevõtluskontoni viivaid lahendusi IT-vallas, aga täpselt samamoodi ei ole meil ka infot selliste investeeringute vajaduse kohta, mis seovad ettevõtlust ja teadust. Ühest küljest puudub meil suur pilt, teisest küljest ka mõjuanalüüs ja tulevikku vaatav selge pilk.

Minister ütles, et siin pole teadlikult venitatud ega kedagi takistatud, ja ma tõesti usun seda, kuid eeltöö puudumise tõttu on inimesi petetud. Ja me ei saa seda eitada. Meil oleks olnud võimalik algusest peale öelda, et seda nüüd tõesti seadusega reguleeritakse, antakse võimalus, aga käivitumine tuleb aasta või poolteise aasta pärast, kui krediidasutustel ning Maksu- ja Tolliametil on kõik ettevalmistused tehtud. See on minu meelest üks tõsine õppetund, üks tõsine õppimise koht, sest nii oma riigi rahvast ootama panna ja nii lubadusi anda on veelgi suurem kuritegu kui anda lubadusi tervele maailmale asjade kohta, mida me täita ei suuda. Aitäh!

16:25 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmed ei soovi rohkem läbi rääkida, minister ei soovi ka midagi öelda. Selle päevakorrapunkti arutelu on lõpetatud.

3. 16:25 Vaba mikrofon

16:25 Esimees Eiki Nestor

Vaba mikrofon. Märt Sults, palun!

16:25 Märt Sults

Auväärt eesistuja! Auväärt kolleegid! Ülemöödunud kuu 31. kuupäeval jäi Valga Haigla sünnitusosakonna üks arstidest haigeks ja 31. mail 2018 ütles Valga Haigla juhataja Marek Seer, et Valga ei võta enam sünnitusi vastu. Samal ajal oli Tartu Ülikooli Kliinikum võtnud vastu otsuse, et 1. juulist läheb Valga Haigla sünnitusosakond kinni. Põhjenduseks, miks ei võeta sünnitusi vastu 1. maist, toodi see, et puudub spetsialist, professionaal, arst, kes suudaks seda teha, ja et asendada pole võimalik. See oli vale. Marek Seer valetas nii meediale kui enda ülemustele. Asendajad olid olemas.

Kuhu ma jõuda tahtsin? Nädala lõpus oli Valgas väga raske seis: ühel noorel naisterahval oli erakorraline sünnitus. Valgas ei ole ju nõndanimetatud spetsialiste. Sünnitus võeti aga edukalt vastu: laps sündis, ema ja laps jäid terveks ning on täie tervise juures ja rõõmsad. Paneme nüüd siia järelduse vahele ja küsime sellist asja. Marek Seer väidab seda, et sünnitusabi hakatakse teostama kiirabiauto abil – selles mõttes, et kiirabiauto viib sünnitaja Valgast Tartusse. See sünnitus ei oleks kuidagimoodi õnneliku lõpuga olla saanud, kui see oleks vastu võetud kiirabiautos ja Valgas poleks olnud ressursi olukorda lahendada.

Ma tahan nüüd küsida. Sulgemise põhjenduseksena tõid väga paljud ametnikud, nõunikud ja poliitikud selliseid asju, et kes võtab vastutuse enda peale, kui midagi juhtuma peaks, nagu laulusõnad ütlevad. Nüüd on selline lugu, et Valga tegi oma tööd ja tegi seda ülihästi, samal ajal aga meedia mustab ja sõimab, et Valgas ei ole piisavalt kompetentsi. Kompetents on olemas. Kes nüüd selle eest vastutab? Selle vastutusega on naljakas värk. Urmas Klaas ütleb, et Põlva sünnitusmaja jääb. Miks? Urmas Klaas sai Põlvas kõik oma hääled. Valga maakonnas hääletasid vallavalitsus ja vallavolikogu ühehäälselt ehk konsensuslikult, et Valgasse peab sünnitusosakond jääma, aga nendest häälest oli vähe. Tähendab, Klaas pani Valga sünnitusosakonna sulgemise kuupäevaks 1. juuli.

Nii, mis nüüd juhtub? Kas meil on arstiabi poliitiline või on see kõikidele kättesaadav? Kas meil on riiklik arstiabi või eraarstiabi? Samal ajal tehti Tartu Ülikooli Kliinikumile selline huvitav pakkumine: Valga

Maavalitsus tahab riigi ehk TÜK-i käest 51% osalust ära osta või müüb oma 49% ära, sellepärast et inimestel ei ole õigust maakonnas oma asjade üle otsustada. Vastus on väga-väga-väga lihtne. Tähendab, seal ei ole eraraha sees, seal on riigi raha. Kuidas see probleem nüüd ära lahendada? Kes vastutab selle eest, mis võib juhtuda? Kes võtab selle vastutuse? Selle naisterahva sõnavõtt eileõhtuses "Aktuaalses kaameras" oli absoluutselt õige – kui Valga Haiglas poleks olnud sünnitusosakonda, ei oleks tema või tema laps ellu jäänud. Väga julmad näited, aga nii ta on. Kallid otsustajad, see ei ole mäng! Ja see, mis minister enne ütles, et ääremaal elavad inimesed paremini kui Tallinnas, on osaliselt õige. Kuid ääremaal elamine muutub iga päevaga aina ohtlikumaks ja ohtlikumaks, sellepärast et seal ei ole teenuseid. Seal on olemas muu ehk loodus, värske õhk, osoon – absoluutselt kõik, mida iganes süda soovib –, aga kui sul on vaja teenust äkki ja kiiresti, siis seda ei ole sul kuskilt võtta. Nagu meie põhiline, suur-suur-suur oponent ja kaasvõitleja Ligi siin ütles: elagu ääremaad ja elagu Valga sünnitusmaja! Aitäh! Te olete tublid naised, te teete head tööd. Jõudu ja jaksu teile!

16:30 Esimees Eiki Nestor

Tänane istung on lõppenud. Kohtume homme.

Istungi lõpp kell 16.30.